

Landvarsla

Útikennsla í þjóðgarðinum Snæfellsjökull 2019

Námsskrá

Endurskoðuð haustið 2019

Efnisyfirlit

Efnisyfirlit	2
Inngangur	3
Forsendur náms	3
Lokamarkmið	4
Skipulag náms	5
Námsþættir og lýsingar	7
Kynning	7
Helstu störf landvarða	8
Náttúruvernd – grunnur og hugmyndafræði.....	9
Náttúruvernd – stjórnsýslan	10
Náttúruvernd – verkfærin okkar	11
Náttúrutúlkun	13
Verðmæti friðlýstra svæða – náttúra	15
Verðmæti friðlýstra svæða – menning og saga	16
Friðlýst svæði – virði og ástand	17
Loftlagsbreytingar	18
Gestir friðlýstra svæða	19
Mannleg samskipti	20
Vinnustaður landvarða – nánar um störf og hlutverk.....	21
Öryggismál	23

Inngangur

Í lögum um náttúruvernd nr. 60/2013, 80 gr. er fjallað um landverði. Þar segir meðal annars að landverðir starfi á náttúruverndarsvæðum og annist þar daglegan rekstur og umsjón í samræmi við stjórnunar- og verndaráætlun viðkomandi svæðis, sinni fræðslu og fari í eftirlit. Í lögnum segir jafnframt að Umhverfisstofnun skuli halda námskeið í landvörslu í samræmi við reglugerð ráðherra um landverði. Í reglugerð er nánar kveðið á um menntun og starfsskyldur landvarða og annarra sem starfa á náttúruverndarsvæðum. Í reglugerð um landverði nr. 190/2019 er fjallað um starfsskyldur landvarða og taldir um helstu þættir sem leggja skuli áherslu á í nám landvarða.

Námskeið í landvörslu hafa verið haldin frá því skömmu eftir 1980. Árið 2005 var ráðist í endurskoðun á efni námskeiðs fyrir landverði og 2007 var gerð námskrá fyrir námskeiðið sem endurskoðuð var 2012.

Árið 2014 hlaut Náttúrustofa Norðausturlands styrk frá Náttúruverndarsjóði Pálma Jónssonar og Vinum Vatnajökuls til að vinna að verkefninu „Vefnámskeið fyrir landverði“. Verkefnið er unnið í samstarfi við Umhverfisstofnun. Var þá námskrá fyrir landverði endurskoðuð rækilega og kom hún út árið 2017. Voru það Jón Björnsson frá Umhverfisstofnun og Sigprúður Stella Jóhannsdóttir frá Náttúrustofu Norðausturlands sem unnu þá námskrá. Þessi námskrá er í raun einungis endurskoðun á 2017 námskránni en nýjum námsþáttum hefur verið bætt við og áherslum breytt í öðrum.

Forsendur náms

Námskrá þessi lýsir 110 klst. námi í landvörslu. Námskeiðið er haldið árlega en það á að tryggja að á hverju ári sé nóg framboð af hæfum landvörðum til starfa á friðlýstum svæðum. Námskeiðið tryggir ekki vinnu á friðlýstum svæðum en eykur möguleika á starfi, enda kemur fram í 4. gr. reglugerðar um landverði að rétt til að starfa sem landvörður hefur sá sem lokið hefur námskeiði á vegum Umhverfisstofnunar eða lokið námi sem Umhverfisstofnun metur gilt.

Námskeiðið er opið þeim sem hafa náð 18 ára aldri. Í auglýsingu um námskeiðið skal lýsa vel hlutverki og störfum landvarða. Lögð er áhersla á að ná til fólks sem hefur áhuga á útivist, náttúru og náttúruvernd en einnig að það hafi góða samskiptahæfni og ánægju af að vinna með fólki.

Nám byggist á frammistöðu og ábyrgð einstaklings en einnig samvinnu og samábyrgð allra sem koma við sögu þess. Mætingarskilda er á námskeiðið en að auki er mat lagt á frammistöðu nemenda á námskeiðinu og þurfa nemendur að ljúka lágmarksárangri til að geta útskrifast.

Stefnt skal að því að sem flestir leiðbeinendur sem koma að námskeiðinu hafi lokið námskeiði í landvörslu og hafa góða og víðtæka þekkingu og reynslu af landvörslu og öðrum störfum og starfsemi verndarsvæða. Undanþegnir frá þessu eru þeir leiðbeinendur sem koma að námskeiðinu með sérfræðiþekkingu á öðrum sviðum, s.s. samskipti, frá Minjavernd og þeir

koma að kennslu í öryggismálum. Mikilvægt er að í hópi leiðbeinanda séu bæði stjórnendur og landverðir frá þeim stofnunum sem hafa umsjón með verndarsvæðum. Umsjónarmaður námskeiðsins kemur frá Umhverfisstofnun. Samráðshópur um námskeiðið inniheldur auk umsjónarmanns frá Umhverfisstofnun, fulltrúa frá Vatnajökulsþjóðgarði og Þjóðgarðinum á Þingvöllum.

Nemendur skulu fá góða þjónustu og kennslu. Námið á að vera nytsamt og gagnast nemendum, líka þeim sem ekki hyggja á starf við landvörslu. Áhersla er lögð á góðan aðbúnað og aðstöðu. Námsfni, framsetningu, námsaðferðir eru sniðnar að forsendum fullorðinna nemenda.

Gerð er sú krafa á leiðbeinendur að þeir búi yfir samskiptafærni til að tengjast nemendum og vinna traust þeirra. Þeir eiga að skapa vinsamlegt andrúmsloft og sýna hinum fullorðna nemanda, reynslu hans og þekkingu, fulla virðingu. Leiðbeinanda ber að örva og hvetja nemendur og leggja sig fram um að svara þörfum þeirra fyrir útskýringar og endurgjöf. Hann verður að gera sér ljóst að eðlislægar forsendur til að læra eru mismunandi. Því er gerð krafa til þess að framsetning hans sé ekki einhæf eða vélræn heldur lagi sig að mismunandi færni þeirra með það fyrir augum að auðvelda þeim nám. Enn fremur þarf framsetning og viðfangsefni að hafa sem mesta skírskotun til veruleika og reynslu námsmanna.

Námsmenn eiga að fá tækifæri til að spreyta sig á margvíslegan hátt í því skyni að flestir finni námstækni og námshraða við sitt hæfi. Mikilvægt er að bjóða upp á fjölbreyttar námsaðferðir í staðarlotum eins og umræður, verklegar æfingar, dæmisögur með líflegum dæmum, vettvangsferðir, hlutverkaleiki og sýnikennslu.

Námið á að koma til móts við síbreytilegt umhverfi og breyttar aðstæður í starfsumhverfi landvarða. Í námi landvarða er mikilvægt að leggja áherslu á mannleg samskipti og samskiptafærni landvarða með hvatningu leiðbeinanda, hópverkefnum og raunverulegum dæmum úr starfi landvarða. Einnig skal leggja áherslu á frumkvæði og sjálfstæði nemenda sem nýtist þeim í starfi. Sýna á nemendum þann mikla fjölbreytileika sem felst í starfi landvarða og taka fyrir margvísleg dæmi um störf landvarða á einstaka svæðum.

Lokamarkmið

Lokamarkmið námsins eru að námsmaður

- þekki helstu störf landvarða og átti sig á að landverðir starfa víða og störf þeirra eru mikilvæg.
- geti tileinkað sér helstu störf landvarða á mismunandi starfssvæðum.
- kunni að afla sér upplýsinga og þekkingar um starfssvæði sín; s.s. vinnuumhverfi, náttúru, menningu og sögu og geti miðlað þeirri þekkingu.
- sé fær um að vinna að náttúruvernd og geti útskýrt helstu þætti náttúruverndar fyrir gestum.

- þekki stöðu og hlutverk landvarða í stjórnsýslu náttúruverndar og umhverfismála.
- þekki helstu verkfæri sem notuð eru við stjórnun friðlýstra svæða á Íslandi, þekki hlutverk sitt og geti notað verkfærin í störfum á vettvangi.
- viti og geti fært rök fyrir því að góð upplýsingagjöf og fræðsla séu nauðsynleg við stjórnun friðlýstra svæða.
- hafi tileinkað sér aðferðir náttúrutúlkunar við fræðslu til gesta.
- þekki helstu verðmæti og gildi friðlýstra svæða og geti útskýrt sérstöðu þeirra fyrir gestum.
- þekki áhrif mismunandi landnotkunar og loftlagsbreytinga á friðlýst svæði.
- þekki mismunandi hópa gesta friðlýstra svæða, væntingar þeirra og þarfir.
- viti að góð samskipti eru forsenda að árangursríku starfi landvarða og hafi tileinkað sér góða samskiptafærni við störf sín.
- þekki sitt hlutverk sem fulltrúar stofnunar/stofnana.
- sýni traust og trúverðugleika í starfi sínu sem landverðir.
- þekki til öryggismála og allra ferla þeirra á friðlýstum svæðum sem og geti tryggt eigið öryggi í starfi.
- þekki sitt hlutverk og geti útskýrt ábyrgð sína varðandi öryggi gesta á friðlýstum svæðum.

Skipulag náms

Námið fer fram í samtals 110 klukkustundum. Námið er bæði kennt í staðarnámi og fjarnámi. Kennsla fer fram á kvöldin og um helgar á námskeiðstíma. Lotur 1 og 3 er hægt að taka í fjarnámi en lotur 2 og 4 eru eingöngu kenndar í staðnámi. Í sérstökum tilfellum er hægt að sækja um að fá að taka verkefni í stað lotu 4 en engar undantekningar eru gerðar frá þeirri kröfu að allir nemendur mæti í lotu 2. Lota 2 er tileinkuð kennslu í náttúrutúlkun og fer kennslan fram innan friðlýst svæðis.

Umsjónarmaður námsins sér um kynningu námsskrár og dagskrár námsins og verður þannig í augum nemenda þungamiðja starfseminnar sem snýr að námi þeirra. Hann sér til þess að skörun námsþátta verið eins lítil og kostur er.

Heimilt er að breyta vægi einstakra þátta námsins, fella niður námsþætti og bæta við aðra eða bæta skyldum námsþáttum við án þess þó að draga úr heildarfjölda námsstunda enda fari breytingin ekki í bága við markmið námsins né tilgang þess.

Þessi námsskrá byggist á eftirfarandi námsþáttum:

Námsþáttur	Klst.
Kynning	1
Helstu störf landvarða	3
Náttúruvernd – grunnur og hugmyndafræði	2
Náttúruvernd - stjórnsýslan	2

Náttúruvernd – verkfærin okkar	4
Náttúrutúlkun	36
Verðmæti friðlýstra svæða – náttúra	5
Verðmæti friðlýstra svæða – menning og saga	5
Friðlýst svæði – virði og ástand	11
Loftlagsbreytingar	3
Gestir friðlýstra svæða	2
Mannleg samskipti	6
Vinnustaður landvarða – nánar um störf og hlutverk	12
Öryggismál	10
Lok námskeiðs	3
<i>Ferðatímar</i>	5
Samtals	110 klukkustundir

Auk þess þurfa starfandi landverðir að hafa gilt skyndihjálparnámskeið.

Námsþættir og lýsingar

Kynning

Lengd	1 klst.
Námsmarkmið Að nemendur:	<ul style="list-style-type: none"> - Þekki forsendur þessa náms, kröfur sem gerðar eru til nemenda, nemendahópsins, leiðbeinenda og námsaðstæðna. - Kunni að halda dagbók. - Kynnist hverjir öðrum. - Verði færir um að tjá væntingar sínar til námsins.
Námskeiðslýsing	<p>Námskeiðið kynnt nemendum og farið yfir námskrá og helstu þætti námskeiðsins.</p> <p>Einnig er farið yfir ýmsa praktíska þætti sem nemendur þurfa að hafa í huga á námskeiðinu. Meðal annars er farið yfir ábyrgð nemenda gagnvart umhverfismálum og umgengni á námskeiðinu s.s. umgengni um aðstöðu og hús og flokkun sorps.</p> <p>Losað er um spennu jafnframt því sem nemendur kynnast hverjir öðrum og umsjónarmanni námsins.</p>
Náms- og kennsluaðferðir	<p>Kynning, umræður og einstaklingsvinna.</p> <p>Nemendur skrifa niður markmið sín og væntingar til þess að minna sig á eftir því sem fram vindur í náminu og bera saman við stöðu sína í lok náms.</p> <p>Nemendum afhent dagbókarform í upphafi sem þau eiga að halda út námskeiðið.</p> <p>Námsmenn eru virkjaðir í kynningaraðferð sem losar um spennu jafnframt því sem þeir kynnast.</p>
Námsefni	Námskrá og dagskrá námsins.
Námsmat	Staðarnemendur: Mæting og þátttaka í umræðum og verkefnum. Fjarnemendur: Svar við innsögum í fyrirlestrum og skil á stuttu verkefni.

Helstu störf landvarða

Lengd	3 klst.
Námsmarkmið Að nemendur:	<ul style="list-style-type: none"> - Átti sig á mikilvægi landvarðastarfa, heima og erlendis. - Þekki helstu vinnuveitendur landvarða. - Átti sig á möguleikum þeim sem landvarðaréttindi opna þeim hjá ólíkum vinnuveitendum ríkis, sveitarfélaga eða fyrirtækja. - Þekki þá ábyrgð sem landvarsla felur í sér gagnvart náttúru og öðrum verðmætum friðlýstra svæða, vinnuveitendum, gestum og heimamönnum. - Fáir innsýn inn í þau fjölbreyttu störf sem landverðir sinna, áskoranir og óvæntar upptækur í starfi. - Átti sig á mikilvægi þess að þekkja sitt starfssvæði.
Námskeiðslýsing	<p>Fjallað er um störf landvarða á breiðum grundvelli með áherslu á að sýna þeim fjölbreytileikann í starfi þeirra.</p> <p>Fjallað er um vinnuveitendur landvarða, ólík starfssvæði, hlutverk og ábyrgð landvarða, áskoranir í starfi og óvæntar upptækur.</p>
Náms- og kennsluaðferðir	Kynning leiðbeinanda, umræður, dæmi, dæmisögur, spurningar og verkefni.
Námsefni	<p>T.d.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Glærur frá leiðbeinanda - Reglugerð um landverði, erindisbréf og starfslýsingar landvarða á einstökum svæðum. - Vefsvæði Umhverfisstofnunar, Vatnajökulspjóðgarðs og Þjóðgarðsins á Þingvöllum.
Námsmat	<p>Staðarnemendur: Mæting og þátttaka í umræðum og verkefnum.</p> <p>Fjarnemendur: Svar við innsögum í fyrirlestrum og skil á stuttu verkefni.</p>

Náttúruvernd – grunnur og hugmyndafræði

Lengd	2 klst.
Námsmarkmið Að nemendur:	<ul style="list-style-type: none"> - Þekki sögu og þróun náttúruverndar, heima og erlendis. - Þekki mikilvægi gagnrýnnar hugsunar í náttúruverndarmálum. - Þekki vanda náttúruverndar eins og mismunandi áherslur og hagsmuni, árekstra og umræðu í samfélaginu. - Þekki ýmis álita- og ágreiningsmál í þjóðgörðum og öðrum friðlýstum svæðum.
Námskeiðslýsing	<p>Fjallað er um náttúruvernd, sögu og hugmyndafræði.</p> <p>Fjallað er um sjálfbæra þróun, sögu og hugmyndafræði og náttúruvernd og umhverfisvernd borin saman.</p> <p>Fjallað er um nauðsyn gagnrýnnar hugsunar í náttúruvernd. Einnig er fjallað um mismunandi hagsmuni og ýmis álita- og ágreiningsmál varðandi náttúruvernd og skoðað hvað helst er að gerast á sviði náttúruverndarmála í íslenskri pólitík. Miðhálandisþjóðgarður – rammaáætlun – nýjar áherslur í náttúruvernd – B hluti náttúruminjaskrár tillögur NI</p>
Náms- og kennsluaðferðir	Kynning leiðbeinanda, umræður, dæmi af ágreiningsmálum innan friðlýstra svæða, spurningar og verkefni um málefni náttúruverndar.
Námsefni	<p>T.d.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Glærur frá leiðbeinanda - Páll Líndal. Stríð og friður. Lesörk nr. 8 - Hvítbók í náttúruvernd, valdir kaflar - Ari Trausti Guðmundsson o.fl.. 2002. Grænskinna. Mál og menning. - Ari Trausti Guðmundsson. 2016. Veröld í vanda. Hið íslenska bókmenntafélag. - Lög og reglugerðir
Námsmat	<p>Staðarnemendur: Mæting og þátttaka í umræðum og verkefnum.</p> <p>Fjarnemendur: Svar við innslögum í fyrirlestrum og skil á stuttu verkefni.</p>

Náttúruvernd – stjórnsýslan

Lengd	2 klst.
Námsmarkmið Að nemendur:	<ul style="list-style-type: none"> - Þekki helstu stofnanir og hlutverk þeirra í stjórnsýslu náttúruverndarmála og friðlýstra svæða á Íslandi. - Þekki stöðu og hlutverk landvarða í náttúruvernd og umhverfismálum. - Geti útskýrt helstu flokka friðlýsinga á Íslandi, mismunandi markmið og stjórnun. - Þekki friðlýsingarflokka IUCN og hvernig Íslendingar hafa aðlagð sína flokka að þeim. - Átti sig á að Íslendingar bera alþjóðlega ábyrgð í náttúru- og umhverfisvernd.
Námskeiðslýsing	<p>Fjallað er um helstu stofnanir sem hafa með stjórnsýslu náttúruverndarmála að gera, hlutverk þeirra og ábyrgð.</p> <p>Fjallað er um hlutverk og stöðu landvarða í náttúruvernd og stjórnsýslu náttúruverndarmála.</p> <p>Fjallað er mismunandi flokka friðlýstra svæða á Íslandi og áherslur í stjórnun þeirra. Flokkar friðlýstra svæða á Íslandi eru bornir saman við friðlýsingarflokka IUCN og skoðað hvernig Íslendingar hafa nýtt sér kerfi IUCN við stjórnun friðlýstra svæða.</p> <p>Fjallað er stuttlega um alþjóðlega samninga og skuldbindingar sem Íslendingar eru aðilar að og helstu stefnur og markmið sem íslensk stjórnvöld hafa sett sér í náttúruverndarmálum, þ.m.t. friðlýstum svæðum.</p> <p>Fjallað er um alþjóðasamstarf sem Íslendingar taka þátt í á sviði friðlýstra svæða.</p>
Náms og kennsluaðferðir	Kynning leiðbeinanda, umræður, dæmi, spurningar og verkefni er fjalla um mismunandi friðlýsingarflokka.
Námsefni	<p>T.d.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Glærur frá leiðbeinanda - Lög og reglugerðir - Hvítbók í náttúruvernd, valdir kaflar - Vefsvæði sem vísað er til í samantekt.
Námsmat	<p>Staðarnemendur: Mæting og þátttaka í umræðum og verkefnum.</p> <p>Fjarnemendur: Svar við innsögum í fyrirlestrum og skil á stuttu verkefni.</p>

Náttúruvernd – verkfærin okkar

Lengd	4 klst.
Námsmarkmið Að nemendur:	<ul style="list-style-type: none"> - Þekki helstu verkfæri sem notuð eru við stjórnun friðlýstra svæða á Íslandi, s.s. lög og reglur, samráð, verndaráætlanir, svæðaskiptingu, skipulag innviða, vöktun, upplýsingagjöf og fræðslu. - Þekki hlutverk sitt og geti notað verkfærin í störfum á vettvangi. Geti t.d. brugðist við óæskilegu ástandi og komið upplýsingum á framfæri til réttra aðila. - Þekki hlutverk og markmið almannaréttar í lögum um náttúruvernd.
Námskeiðslýsing	<p>Fjallað er um helstu ákvæði í lögum og reglugerðum sem snerta dagleg störf landvarða, s.s. almannarétt og ýmsar reglur um dvöl og umferð ferðamanna.</p> <p>Sérstaklega er farið yfir ákvæði um akstur utan vega í lögum um náttúruvernd, hver þau eru, hverjar séu undanþágurnar og hver sé refsíabyrgðin? Farið er yfir hlutverk landvarða og þá ferla sem fara af stað ef landvörður þarf að taka á akstri utan vega, s.s. aðkoma, fyrstu viðbrögð, forvarnir og hlutverk annarra s.s. lögreglu.</p> <p>Fjallað er um annað ólöglegt athæfi á friðlýstum svæðum skv. lögum og reglum og tekin nokkur mismunandi en góð og raunhæf dæmi. Farið er yfir hlutverk landvarða, helstu ferla, viðbrögð og valdheimildir.</p> <p>Fjallað eru um stjórnunar- og verndaráætlanir; hvað eru stjórnunar- og verndaráætlanir, fyrir hverja eru þær og hvað gera þær? Hverjar hafa ígildi reglugerðar og hverjar ekki? Tekin eru dæmi um áætlanir einstakra svæða og tegunda, framkvæmd þeirra og hvernig þær snerta störf landvarða.</p> <p>Fjallað er um hvernig skipulag og uppbygging innviða eru notuð til að stjórna umferð gesta og hvernig einstaka verndaraðgerðir nýtast sem verkfæri í náttúruvernd. Sýnd margvísleg dæmi.</p> <p>Fjallað er um mikilvægi samráðs við stjórnun friðlýstra svæða.</p> <p>Fjallað er stuttlega um fræðslu og upplýsingagjöf sem stjórnunartæki.</p> <p>Fjallað er stuttlega um áhrif ferðaþjónustu og annarrar landnotkunar á náttúru- og menningarminjar og farið yfir þau verkfæri sem notuð eru til að fylgjast með breytingum og ástandi svæða og hvernig hægt er að bregðast við; t.d. að rannsaka þolmörk svæða, setja viðmið um mörk ásættanlegra breytinga, vöktun, viðhorfskannanir og skráning (gagnagrunnar, dagbók, skýrslur). Áhersla er lögð á að landverðir miðli upplýsingum um ástand til yfirmanna og komi með tillögur að úrbótum.</p>

Náms- og kennsluaðferðir	Kynning leiðbeinenda, fjölbreytt dæmi og dæmisögur til að útskýra helstu hlutverk og verkfæri landvarða við akstri utan vega og öðru ólöglegu athæfi. Einnig farið yfir dæmi um hvernig stjórnunar- og verndaráætlanir, skipulag, samráð, fræðsla og vöktun eru notuð sem verkfæri. Áhersla er lögð á umræður, spurningar og verkefni/lausnaleiki þar sem notast er við raunveruleg dæmi.
Námsefni	T.d.: <ul style="list-style-type: none"> - Náttúruverndarlög - Reglugerð um akstur utan vega - UVA; fyrstu viðbrögð, gátlisti, tilkynningarblað
Námsmat	Staðarnemar: Mæting og þátttaka í umræðum og verkefnum. Fjarnemar: Svar við innsögum í fyrirlestrum og skil á stuttu verkefni.

Náttúrutúlkun

Lengd	36 klst.
<p>Námsmarkmið</p> <p>Að nemendur:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Geti fært rök fyrir mikilvægi góðrar upplýsingagjafar til gesta og kunni að leita upplýsinga og miðla þeim til gesta. - Geti fært rök fyrir mikilvægi náttúrutúlkunar fyrir gesti og við stjórnun friðlýstra svæða. - Þekki helstu miðla sem notaðir eru við náttúrutúlkun og geti lagt mat á helstu kosti þeirra og galla. - Geti útskýrt hvað náttúrutúlkun er. - Hafi tileinkað sér helstu aðferðir náttúrutúlkunar. - Skilji að landverðir þurfa að þekkja verðmæti svæðisins vel, þekkja gesti svæðisins vel og velja hentugar aðferðir við skipulagningu og framkvæmd fræðslu og upplýsingamiðlunar. - Geti notað heimildir og hjálpargögn við undirbúning og framkvæmd fræðslu. - Geti undirbúið, skipulagt og framkvæmt stutta gönguferð þar sem aðferðum náttúrutúlkunar er beitt. - Geti talað blaðlaust fyrir framan gesti. - Geti skipulagt gönguferð með þarfir og öryggi gesta í huga. - Geti veitt gestum fyrsta flokks þjónustu og fræðslu innan veggja gestastofa og þekki grundvallaratriði við móttöku gesta í gestastofum.
<p>Námskeiðslýsing</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Fjallað er um mikilvægi upplýsingagjafar og náttúrutúlkunar við stjórnun friðlýstra svæða. Lögð er áhersla á mikilvægi náttúrutúlkunar sem aðferðafræði og gildi hennar fyrir gesti friðlýstra svæða. - Fjallað er um þá fræðslu sem stunduð er úti á friðlýstum svæðum í dag og sýnd dæmi um mismunandi miðla sem notaðir eru; s.s. gönguferðir, fræðslustíga (gestagötur), gestastofur, bæklinga og fleira. Farið yfir helstu kosti og galla ólíkra miðla. - Fjallað er um sögu, hugmyndafræði og skilgreiningar náttúrutúlkunar. Lögð er áhersla á að náttúrutúlkun myndi tengsl milli gesta og umhverfis. - Fjallað er um hlutverk og ábyrgð landvarða út frá „jöfnu landvarðarins“; sem gengur út á landverðir þurfa að þekkja verðmæti svæðisins vel, þekkja gesti svæðisins vel og nota réttu aðferðirnar við náttúrutúlkun. - Fjallað er um helstu grundvallaratriði náttúrutúlkunar og mismunandi aðferðir sem notaðar eru við náttúrutúlkun. Sérstök áhersla er lögð á að öll náttúrutúlkun sé skipulögð í kringum rauðan þráð og feli í sér skilaboð. - Farið er yfir samskipti og tjáningu í náttúrutúlkun með áherslu á að nemendur geti talað blaðlaust fyrir framan gesti. - Fjallað er um tilgang og markmið gestastofa og sýnd dæmi frá gestastofum friðlýstra svæða. Lögð er áhersla á að við móttöku gesta sé veitt fyrsta flokks þjónusta með hliðsjón af þörfum gesta þar sem starfsfólk sýnir faglega ímynd, faglega hegðun og á áhrifarík samskipti við gesti. Nemendur leysa verkefni um gestastofur.

	<ul style="list-style-type: none"> - Fjallað er um hagnýta þætti við undirbúning, skipulag og framkvæmd gönguferða, m.a. öryggismál. Nemendur undirbúa, skipuleggja og framkvæma stutta gönguferð á vettvangi. - Lögð er áhersla á að nemendur noti aðferðir náttúrutúlkunar í öllum verkefnum á vettvangi.
Náms- og kennsluaðferðir	<p>Fyrirlestrar og kynning leiðbeinanda. Umræður, leikir, spurningar, dæmi, sýnikennsla, vettvangsferð, skrifleg verkefni og verklegar æfingar.</p> <p>Samhliða fyrirlestrum og kynningum leiðbeinanda vinna nemendur verkefni, bæði einstaklings- og hópverkefni, skrifleg og verkleg, inni og úti.</p>
Námsefni	<p>T.d.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Glærur frá leiðbeinanda. - Ferðamálastofa, 2014. <i>Upplýsingamiðstöðvar – Leiðbeiningarit fyrir starfsfólk.</i> - Ýmsar bækur og rit við undirbúning og skil verkefna.
Námsmat	<p>Allir nemendur: Stærsti hluti kennslunnar fer fram í staðarlotu. Mæting í fyrirlestra og þátttaka í umræðum, sýnikennslu, vettvangsferð og skriflegum og verklegum verkefnum.</p>

Verðmæti friðlýstra svæða – náttúra

Lengd	5 klst.
Námsmarkmið Að nemendur:	<ul style="list-style-type: none"> - Fá innsýn inn í uppruna, einkenni og sérstöðu íslenska lífríkisins. - Þekki helstu náttúruminjar friðlýstra svæða, sérstöðu þeirra og verndargildi. Þekki sérstaklega sérstöðu og verndargildi miðhálandisins. - Geti greint náttúrufarslega sérstöðu svæða og miðlað henni til gesta. - Geti útskýrt fyrir gestum af hverju einstök svæði eru friðlýst vegna náttúrufars.
Námskeiðslýsing	<p>Fjallað er um náttúrufarslega sérstöðu Íslands með áherslu á jarðfræði, vistfræði og sérstöðu íslenska lífríkisins.</p> <p>Fjallað er um helstu verðmæti í náttúru Íslands og tekin dæmi um það hvernig þau verðmæti eru varðveitt innan friðlýstra svæða. Tekin eru dæmi um mismunandi flokka friðlýstra svæða og mismunandi markmið friðlýsingar. Lögð er áhersla á að landverðir þekki helstu náttúrufarslegu verðmæti friðlýstra svæða og sérstöðu þeirra og geti notað þá sérstöðu í miðlun til gesta.</p>
Náms- og kennsluaðferðir	Fyrirlestrar og kynning leiðbeinenda, umræður, spurningar, dæmi og verkefni.
Námsefni	<p>T.d.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Glærur frá leiðbeinanda. - Vefsvæði Umhverfisstofnunar, Vatnajökulspjóðgarðs og þjóðgarðsins á Þingvöllum. Kortasjá Náttúrufræðistofnunar Íslands.
Námsmat	<p>Staðarnemar: Mæting og þátttaka í umræðum og verkefnum.</p> <p>Fjarnemar: Svar við innsögum í fyrirlestrum og skil á stuttu verkefni.</p>

Verðmæti friðlýstra svæða – menning og saga

Lengd	5 klst.
Námsmarkmið Að nemendur:	<ul style="list-style-type: none"> - Þekki helstu menningarminjar friðlýstra svæða (áþreifanlegar sem óáþreifanlegar), sérstöðu þeirra og verndargildi. - Geti greint menningarlega sérstöðu svæða og miðlað henni til gesta. - Geti útskýrt fyrir gestum af hverju einstök svæði eru friðlýst vegna menningar og sögu. - Skilji tengsl og áhrif náttúru á menningu og samfélag.
Námskeiðslýsing	<p>Fjallað er um ólíkar menningarminjar innan sem utan friðlýstra svæða og verndargildi þeirra. Tekin eru dæmi um hvernig menningarminjar eru varðveittar innan friðlýstra svæða og innan mismunandi flokka friðlýstra svæða. Lögð er áhersla á að landverðir þekki helstu menningarverðmæti friðlýstra svæða og sérstöðu þeirra og geti notað þá sérstöðu í miðlun til gesta.</p> <p>Fjallað er um tengsl náttúru, menningar og sögu.</p> <p>Fjallað er um náttúrusýn fyrr og nú.</p>
Náms og kennsluaðferðir	Fyrirlestrar og kynning leiðbeinanda, umræður, spurningar, dæmi og verkefni.
Námsefni	<p>T.d.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Glærur frá leiðbeinanda. - <i>Menningarminjar</i> – samantekt frá leiðbeinanda. - Hallgerður Gísladóttir 2007. <i>Eldamennska í íslensku torfbæjunum</i>. Smárit Byggðasafns Skagfirðinga V, 2. útgáfa. - Vefsvæði Umhverfisstofnunar, Vatnajökulspjóðgarðs og þjóðgarðsins á Þingvöllum. - www.minjastofnun.is - www.sagnagrunnur.com - Sagamap.hi.is
Námsmat	<p>Staðarnemar: Mæting og þátttaka í umræðum og verkefnum.</p> <p>Fjarnemar: Svar við innsögum í fyrirlestrum og skil á stuttu verkefni.</p>

Friðlýst svæði – virði og ástand

Lengd	11 klst.
Námsmarkmið Að nemendur:	<ul style="list-style-type: none"> - Þekki og skilji mismunandi virði/gildi náttúru- og menningarverðmæta friðlýstra svæða fyrir ýmsa þætti og ýmsa aðila, þ.m.t. gesti friðlýstra svæða. - Þekki jákvæð og neikvæð áhrif ferðaþjónustu og annarrar landnotkunar á náttúru- og menningarminjar. Lögð er áhersla á að landverðir viti til hvaða verndarráðstafana þarf að grípa. - Geti greint styrkleika, veikleika, ógnir og tækifæri friðlýstra svæða.
Námskeiðslýsing	<p>Fjallað er um mismunandi virði/gildi verðmæta friðlýstra svæða fyrir ýmsa þætti og ýmsa aðila, s.s. náttúruvernd, vistkerfajónustu, vísindi, fræðslu, útivist, ferðaþjónustu, fegurð, heilsu og fleira. Er alltaf hægt að meta virði verðmætanna og þá hvernig?</p> <p>Fjallað er um helstu notendur friðlýstra svæða og það álag sem þeir valda. Hvaða áhrif hefur ferðaþjónusta, landbúnaður og iðnaður á verðmæti friðlýstra svæða? Tekin eru dæmi um áhrif landnotkunar á einstök svæði og hvað er gert til að sporna við neikvæðum afleiðingum. Fjallað er sérstaklega um hlutverk landvarða.</p> <p>Fjallað er um ótakmörkuð og takmörkuð verðmæti. Hvað er hægt að gera þegar verðmæti friðlýstra svæða eru takmörkuð?</p>
Náms- og kennsluaðferðir	Fyrirlestrar og kynning leiðbeinanda, umræður, spurningar, dæmi, dæmisögur og verkefni.
Námsefni	T.d.: <ul style="list-style-type: none"> - Glærur frá leiðbeinanda. - <i>Ástandsmat áfangastaða innan friðlýstra svæða</i>
Námsmat	Staðarnemar: Mæting og þátttaka í umræðum og verkefnum. Fjarnemar: Svar við innslögum í fyrirlestrum og skil á stuttu verkefni.

Loftlagsbreytingar

Lengd	3 klst.
Námsmarkmið Að nemendur:	<ul style="list-style-type: none"> - Viti hvað loftlagsbreytingar eru og þekki áhrif þeirra á friðlýst svæði á Íslandi. - Viti hvað almenningur getur lagt af mörkum til að sporna gegn þeim og geti miðlað þeirri þekkingu til gesta. - Geti miðlað málefnum líðandi stundar til gesta, s.s. áhrifum loftlagsbreytinga.
Námskeiðslýsing	<p>Farið er yfir hvað eru loftlagsbreytingar og fjallað um áhrif þeirra á náttúrufar og menningarverðmæti friðlýstra svæða á Íslandi.</p> <p>Fjallað er um það sem almenningur getur gert til að sporna gegn loftlagsbreytingum og draga úr áhrifum þeirra. Vistspor mannsins og áhrif þess á umhverfi, lífríki og loftslag.</p> <p>Lögð er áhersla á að landverðir geti miðlað vitneskju um loftlagsbreytingar og áhrif þeirra til gesta.</p>
Náms- og kennsluaðferðir	Fyrirlestrar og kynning leiðbeinanda, umræður, spurningar, dæmi, dæmisögur og verkefni.
Námsefni	T.d.: <ul style="list-style-type: none"> - Glærur frá leiðbeinanda.
Námsmat	Staðarnemar: Mæting og þátttaka í umræðum og verkefnum. Fjarnemar: Svar við innslögum í fyrirlestrum og skil á stuttu verkefni.

Gestir friðlýstra svæða

Lengd	2 klst.
Námsmarkmið Að nemendur:	<ul style="list-style-type: none"> - Þekki hugtök sjálfbærrar ferðamennsku og geta útskýrt efnahagsleg, félagsleg og umhverfisleg áhrif ferðamennsku. Þekki hugtakið þolmörk. - Þekki mismunandi hópa gesta og þarfir þeirra á friðlýstum svæðum. - Þekki þjónustuhlutverk landvarða innan friðlýstra svæða og helstu störf sem því fylgja. - Hafi innsýn í ferðaþjónustu á friðlýstum svæðum, þróun hennar, stöðu og framtíðarhorfur og geti greint þá hagsmunaðila sem veita gestum friðlýstra svæða þjónustu. - Geti útskýrt virði friðlýstra svæða fyrir gesti og ferðaþjónustu.
Námskeiðslýsing	<p>Farið er yfir hugtök sjálfbærrar (náttúru) ferðamennsku og efnahagsleg, félagsleg og umhverfisleg áhrif ferðaþjónustu. Farið er yfir hugtakið þolmörk; umhverfi, innviðir og félagslegir þættir.</p> <p>Fjallað er um mismunandi hópa gesta á friðlýstum svæðum. Af hverju heimsækja gestir friðlýst svæði, hverjar eru væntingar og þarfir þeirra?</p> <p>Farið yfir og skoðuð dæmi um ýmsa þá þjónustu sem umsjónaraðilar friðlýstra svæða veita á friðlýstum svæðum. Fjallað um hlutverk landvarða við móttöku gesta, upplýsingagjöf, fræðslu, uppbyggingu og viðhald innviða.</p> <p>Fjallað er um þróun ferðaþjónustu á friðlýstum svæðum, stöðu hennar og framtíðarhorfur. Fjallað er um mismunandi hagsmunaaðila sem veita þjónustu á og við friðlýst svæði, s.s. landeigendur, ferðaþjónustuaðila, ferðafélög og fleiri. Farið er yfir samstarf, samskipti og leyfisveitingar. Tekin eru dæmi um ólíka starfsemi fyrirtækja innan friðlýstra svæða. Fjallað er um virði friðlýstra svæða fyrir gesti og ferðaþjónustu. Hvernig geta friðlýst svæði ýtt undir sjálfbærni í ferðaþjónustu, hvað eru þau að gera í dag og hvað geta þau gert?</p>
Náms- og kennsluaðferðir	Fyrirlestrar og kynning leiðbeinenda, umræður, spurningar, dæmi, dæmisögur og verkefni.
Námsefni	T.d.: - Glærur frá leiðbeinanda.
Námsmat	Staðarnemar: Mæting og þátttaka í umræðum og verkefnum. Fjarnemar: Svar við innslögum í fyrirlesturum og skil á stuttu verkefni.

Mannleg samskipti

Lengd	6 klst.
Námsmarkmið Að nemendur:	<ul style="list-style-type: none"> - Viti hvað einkennir góða sjálfsmynd. - Þekki helstu hindranir í samskiptum og hvernig megi bæta þau. - Hafi stjórn á gjörðum sínum. - Þekki sitt hlutverk sem fulltrúar stofnunar. - Viti að landvarsla snýst meira og minna um samskipti. - Geti greint helstu hagsmunaaðila friðlýstra svæða og þekki hlutverk sitt í samstarfi og samskiptum við hagsmunaaðila. - Taki á móti gestum friðlýstra svæða með jákvæðum huga og kurteisi. - Geti útskýrt markmið verndunar og einstakra verndaraðgerða. - Geti útskýrt mismunandi sjónarmið.
Námskeiðslýsing	<p>Fjallað er um góðan vinnustað og líðan í vinnunni, s.s. sjálfsmynd, hrós, ágreining, boðskipti, hindranir í samskiptum og framkomu. Einnig er fjallað um hvernig tekið er á einelti og áreitni á vinnustað.</p> <p>Fjallað er um samskipti og mikilvægi samskipta í landvörslu en starf landvarða snýst meira og minna um samskipti. Sérstök áhersla er lögð á að landverðir taki frumkvæði að samskiptum við gesti, landeigendur og ýmsa hagsmunaaðila. Tekin dæmi úr vegalandvörslu á hálendinu þar sem landverðir þjálfuðu sig í að eiga frumkvæði að samskiptum við gesti.</p> <p>Fjallað er sérstaklega um erfið samskipti. Hvernig erum við sjálf í samskiptum og hvernig bregðast landverðir við í erfiðum samskiptum? Hvernig getur landvörður látið búninginn taka erfiðu hlutina og haldið sinni persónu fyrir utan? Fjallað er um mikilvægi þess að landverðir sýni góða framkomu og þjónustulund. Sérstök áhersla er á að landverðir taki á móti gestum með jákvæðum huga og sýni kurteisi. Farið verður yfir mikilvægi þess að viðhalda þjónustulund (þrátt fyrir mikið álag), t.d. í gestastofum.</p> <p>Sérstök áhersla er á að finna lausnir í álita- og ágreiningsmálum sem geta komið upp á friðlýstum svæðum. Tekin dæmi og sagðar dæmisögur um margvísleg málefni þar sem dæmisögur eru krufðar ofan í kjölinn.</p>
Náms- og kennsluaðferðir	Fyrirlestrar og kynning leiðbeinanda, umræður, spurningar, dæmi og dæmisögur. Sjálfsmat nemenda, lausna- og hlutverkaleikir, verkefni og verklegar æfingar.
Kennslugögn	T.d.: - Glærur frá leiðbeinanda.
Námsmat	Mæting og þátttaka í umræðum og verkefnum

Vinnustaður landvarða – nánar um störf og hlutverk

Lengd	12 klst.
Námsmarkmið Að nemendur:	<ul style="list-style-type: none"> - Þekki mismunandi starfssvæði og starfsstöðvar landvarða. - Viti að starf og aðstaða landvarða er mismunandi milli starfsstöðva. - Verði meðvitaðir um skyldur sínar gagnvart samstarfsfólki og sambýlingum á vinnustað og þekki þá ábyrgð sem þeir hafa varðandi umgengni við húsnæði, búnað og tæki á friðlýstum svæðum. - Viti að landverðir þurfa að hafa sjálfstraust og sýna sjálfstæði og frumkvæði í störfum sínum. - Verði meðvitaðir um að sýna traust og trúverðugleika með sýnileika og framkomu sinni. - Séu fyrirmyndir í umgengni á friðlýstum svæðum og sýni ábyrgð í umhverfinu. - Hafi innsýn í mismunandi vinnuskipulag eftir ólíkum svæðum. - Þekki fjölbreytt störf og hlutverk landvarða, s.s. gagnvart sjálfbóðaliðum, gagnaöflun, skráningu, upplýsingaöflun til ferðamanna og fleira og fleira. - Þekki hlutverk og störf sjálfbóðaliða á friðlýstum svæðum og mikilvægi þeirra starfa fyrir svæðin. - Þekki og fari eftir helstu stefnum og áætlunum stofnana sinna á friðlýstum svæðum. - Þekki nauðsynlega innviði, umhirðu þeirra, eftirlit og viðhald. - Geti komið með lausnir vegna ástands eða skipulags innviða. - Kunni að afla sér upplýsinga og þekkingar um starfssvæði sín; s.s. vinnuumhverfi, náttúru, menningu og sögu.
Námskeiðslýsing	<p>Heilt yfir er fjallað um mismunandi starfssvæði og starfsstöðvar landvarða, s.s. þjóðgarða, friðlönd, hálandislandvörslu, svæðalandvörslu og einmenningssvæði og hvernig aðstaða landvarða er mismunandi á starfsstöðum. Tekin eru fjölbreytt dæmi frá ólíkum starfssvæðum.</p> <p>Fjallað er um samstarf á vinnustað. Hvernig er að vinna í hópi en ekki sem einstaklingar og hvernig má byggja upp góð samskipti og gott upplýsingaflæði milli starfsmanna á vinnustað. Tekin dæmi frá starfssvæðum.</p> <p>Fjallað er um samskipti og sambýli starfsmanna á starfsstöðvum og þau vandamál sem upp geta komið. Farið er yfir umgengni landvarða um húsnæði, búnað og tæki og tekin dæmi um umgengnisreglur á vinnustöðum.</p> <p>Fjallað er um landvörð sem starfsmann sem sýnir sjálfstraust, sjálfstæði, hefur frumkvæði að verkefnum og lausnum þeirra. Tekin dæmi.</p> <p>Fjallað er um landvörð sem fyrirmynd; einkennisfatnaður, vinnuföt og sýnileiki landvarða. Lögð er áhersla á að landvörður sé traustur og sýni trúverðugleika gagnvart vinnuveitanda og gestum svæðisins, t.d. varðandi framkomu og</p>

	<p>umgengni. Farið er sérstaklega yfir ábyrgð landvarða gagnvart því að tjá sig opinberlega, t.d. á facebook eða í fjölmiðlum. Tekin dæmi um reglur á vinnustöðum.</p> <p>Fjallað er um ábyrgð landvarða gagnvart umhverfismálum. Farið yfir áhrif efna, úrgangs og neyslu á umhverfið og hvernig landverðir geta lagt sitt af mörkun með flokkun úrgangs, notkun efna, innkaup og fleira.</p> <p>Fjallað er um mismunandi störf og hlutverk landvarða og farið yfir vinnuskipulag og vaktafyrirkomulag einstakra svæða, praktísk dæmi skoðuð og farið yfir ýmis úrlausnarefni sem bíða landvarða. Dagbækur, vaktaplön og vinnuskipulag frá ólíkum svæðum skoðuð. Farið yfir hlutverk landvarða gagnvart sjálfbóðaliðum, gagnaöflun, skráningu, upplýsingaöflun til ferðamanna og fleira og fleira.</p> <p>Farið er yfir mismunandi stefnur og áætlanir vinnustaða sem landverðir gætu þurft að kunna skil á í sínu starfi, s.s. umhverfisstefnur, Vakinn, Öryggisáætlanir, starfsmannahandbækur og fleira.</p> <p>Farið verður í vettvangsferð þar sem þau fá kynningu á verklegum störfum landvarða ásamt því að þurfa greina ýmis úrlausnarefni varðandi skipulag, innviði, viðhald, stígagerð, upplýsingagjöf og fræðslu. Áhersla er lögð á að landverðir greini viðhaldsþörf, þekki hlutverk sitt í viðhaldi og geti komið með lausnir að vandamálum.</p> <p>Nemendur munu útbúa gátlista um þau fjölmörgu atriði sem þeir gætu þurft að kunna skil á í starfi en listinn mun nýtast þeim þegar þeir hefja störf á nýju starfssvæði.</p>
Náms- og kennsluaðferðir	Fyrirlestrar og kynning leiðbeinanda, umræður, spurningar, dæmi, dæmisögur, verkefni og verklegar æfingar. Farið í vettvangsferð á friðlýst svæði.
Kennslugögn	T.d.: <ul style="list-style-type: none"> - Glærur frá leiðbeinanda. - Dæmi um umgengnisreglur, vinnuskipulag, vaktaplön og dagbækur. - Dæmi um stefnur og áætlanir vinnustaða.
Námsmat	Mæting og þátttaka í umræðum, vettvangsferð og verkefnum

Öryggismál

Lengd	10 klst.
Námsmarkmið Að nemendur:	<ul style="list-style-type: none"> - Þekki stefnu stjórnvalda varðandi öryggismál ferðamannastaða í náttúru Íslands. - Viti hverjir bera ábyrgð á öryggismálum ferðamannastaða innan friðlýstra svæða. - Þekki hlutverk öryggisáætlana á friðlýstum svæðum. - Hafi innsýn í gerð öryggisáætlana fyrir friðlýst svæði. - Þekki til helstu viðbragðsaðila (neyðaraðila) sem koma að málum ef vá ber að höndum, s.s. Almannavarnir, Neyðarlínan, björgunarsveitir, Landhelgisgæslan og hálendisvakt Landsbjargar. - Þekki þá ferla sem fara af stað þegar vá ber að höndum á friðlýstum svæðum og hlutverk landvarða í þeim ferlum. - Geti útskýrt ábyrgð og hlutverk landvarða varðandi öryggismál friðlýstra svæða s.s.; í áhættugreiningu, forvörnum, viðbrögðum, búnaði, þekkingu á svæði, samstarfi og fleira. - Geti hugað að eigin öryggi og geti notað þau fjarskiptatæki sem notuð eru á starfssvæðum.
Námskeiðslýsing	<p>Fjallað er um öryggismál á ferðamannastöðum á Íslandi. Farið er yfir hverjir bera ábyrgð á öryggi ferðamannastaða í náttúru Íslands, innan sem utan friðlýstra svæða; stefna stjórnvalda, umsjón og framkvæmd öryggismála.</p> <p>Fjallað er um gerð öryggisáætlana þar sem sérstaklega er farið yfir gerð áætlana fyrir friðlýst svæði; áhættugreining, forvarnar-, viðbragðs- og æfingaráætlanir. Farið yfir og sýnd dæmi um öryggisáætlun friðlýsts svæðis.</p> <p>Fjallað er um helstu viðbragðsaðila (neyðaraðila) ef vá ber að höndum og þá ferla sem fara af stað við slíkar aðstæður. Nemendur fá innsýn í leit og björgun, samskipti við björgunaraðila, móttöku þyrlu o.fl. en kynning verður á starfsemi þeirra aðila. Jafnframt er kynning á Safe Travel og starfsemi Landsbjargar.</p> <p>Fjallað er um hlutverk og aðkomu landvarða að öryggismálum eigin svæða; s.s. öryggisáætlanir, öryggisbúnað, þekkingu á svæði, samstarfsaðila, viðbrögð við slysum og fleira.</p> <p>Fjallað er um eigið öryggi landvarða með sérstakri áherslu á einmennings- og hálendis svæði. Farið verður yfir þá atriði eins og</p> <ul style="list-style-type: none"> - Slysum í starfi – staldraðu við - Samskipti og öryggi (tetra, inreach, VHF) - Viðbrögð við einelti og áreiti, ágengi, árásum og öðru andlegu álagi - Öryggisbúnaður og persónuhlífar - Vont veður og aukin slyshætta, straumar, öldur, hrún, fall.... - Sól, vatn, matur á lengri ferðum - Rétt líkamsbeiting

	Fjallað er um fjarskipti og helstu fjarskiptakerfi við landvörslu.
Náms- og kennsluaðferðir	Fyrirlestrar og kynning leiðbeinanda, umræður, spurningar, dæmi, dæmisögur og verkefni. Farið í vettvangsferð í Neyðarlínuna og Landhelgisgæsluna.
Kennslugögn	T.d.: <ul style="list-style-type: none"> - Glærur frá leiðbeinanda. - Dæmi um öryggisáætlun. - Áhættumat landvarða - Ýmis gögn s.s. atvikaskýrsla, EMD kort, Vakinn, vöktun og varsla á miðhálandinu, öryggi á ferðamannastöðum og öryggismál ferðaskipuleggjanda.
Námsmat	Mæting og þátttaka í umræðum, vettvangsferð og verkefnum.